

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СИСТЕМІ ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Ірина Бондаренко¹

<https://orcid.org/0000-0002-6651-0682>

Геннадій Кураса²

<https://orcid.org/0000-0001-5834-4509>

Іван Головаченко³

<https://orcid.org/0000-0002-3472-4512>

Олег Бондаренко⁴

<https://orcid.org/0000-0002-4995-7028>

¹⁻⁴ Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, Україна

кореспондент-автор – І. Бондаренко: bondarenko.oleg.13.68@gmail.com

doi: 10.32626/2309-8082.2021-23.29-38

Перехід до дистанційного навчання внаслідок карантинних заходів в галузі вищої освіти посилив негативні тенденції з використання студентами нечесних методів навчання. *Мета:* полягала у підвищенні якості освіти студентів факультету фізичного виховання та спорту шляхом вдосконалення механізму з дотримання академічної доброчесності. *Матеріал і методи:* аналіз нормативних документів, наукових праць; анкетування студентів Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (n=358) 1–4 курсів, які навчаються на факультеті фізичного виховання і спорту (спеціальність 017 «Фізична культура і спорт» (n=200), 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (n=134), 091 «Біологія» (n=24)). *Результати:* в результаті опитування були визначено, що студенти Чорноморського національного університету ім. Петра Могили дізнаються про необхідність дотримання академічної доброчесності: від викладачів, кураторів, органів студентського самоврядування (52,4 %); з Інтернету (17 %), від друзів (12,35). Більшість респондентів (62,9 %) зазначили, що вони ніколи не використовували нечесні методи навчання і не знають таких випадків з боку своїх одногрупників. Списували, користувалися підказками 16,7 % респондентів; належним чином не посилалися на джерела – 6,6 % студентів. На думку більшості студентів (75,4 %), викладачі перешкоджають проявам академічної недоброчесності: знижують бали за виконане завдання, змушують переробляти виконану роботу, або взагалі не зараховують бали і не дозволяють перездавати роботу. Результати дослідження закордонних вчених свідчать, що в більшості до проявів недоброчесності відносять плагіат, неналежне використання ресурсів, навмисне та спонтанне шахрайство, обман викладачів при складанні онлайн-тестування та іспитів. Результати досліджень як вітчизняних так й закордонних науковців свідчать, що від 40 % до 60 % студентів вдавалися до академічної недоброчесності. *Висновки:* Для зниження негативних наслідків проявів академічної недоброчесності у вищій школі в процесі підготовки фахівців в галузі спорту, запропоновано ряд заходів: формування завдань для рефератів, творчо-пошукових робіт, з використанням сучасних тенденцій розвитку теорії та методики спорту; збільшення кількості питань на іспитах, зменшення часу на проведення он-лайн заліку (іспиту); щорічне опитування студентів щодо дотримання академічної доброчесності.

Ключові слова: академічна чесність, плагіат, списування, підказка, вища освіта, студент, онлайн іспит.

Вступ

В Законі України «Про освіту» зазначено, що внутрішня система забезпечення якості освіти може включати цілий комплекс заходів серед яких оцінювання здобувачів освіти, діяльності науково-педагогічних працівників, управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти. Одним з складових внутрішньої системи якості освіти є створення механізмів забезпечення академічної доброчесності [12, ст. 41].

Iryna Bondarenko, Gennadiy Kurasa, Ivan Golovachenko, Oleg Bondarenko. Academic integrity in the education system in the field of physical culture

Abstract. The transition to distance learning as a result of quarantine measures in the field of higher education has intensified the negative trends in the use of dishonest learning methods by students. *Objective:* was to improve the quality of education of students of the Faculty of Physical Education and Sports by improving the mechanism for the observance of academic integrity. *Material & Methods:* analysis of normative documents, scientific works; Questionnaire of students of the Black Sea National University named after Petro Mohyla (n = 358) 1–4 courses studying at the Faculty of Physical Education and Sports (specialty 017 «Physical Culture and Sports» (n = 200), 227 «Physical therapy, occupational therapy» (= 134), 091 «Biology» (n = 24)). *Conclusions:* As a result of the survey, it was determined that the students of the Black Sea National University named after Peter Mohyla learn about the need of observance of academic integrity from teachers, curators, student government (52.4 %); from the Internet (17 %); from friends (12.35 %). The majority of respondents (62.9 %) stated that they had never used dishonest teaching methods and were unaware of such cases by their classmates. 16.7 % of respondents wrote off and used tips; 6.6 % of students did not refer to the sources properly. According to the majority of students (75.4 %), teachers prevent the manifestations of academic dishonesty: reduce scores for the task performed, forced to rework, or do not count points at all and do not allow to resubmit work. The results of a study by foreign scientists indicate that most of the manifestations of dishonesty include plagiarism, improper use of resources, deliberate and spontaneous fraud, deceiving teachers when passing online tests and exams. The results of studies by both domestic and foreign scientists indicate that from 40 % to 60 % of students resorted to academic impiety. *Results:* To reduce the negative consequences of manifestations of academic dishonesty in higher education in the process of training specialists in the field of sports, a number of measures have been proposed: formation of tasks for abstracts, creative and exploratory works, using modern trends in the theory and methodology of sports; an increase in the number of questions on exams, a decrease in the time spent on the online test (exam); an annual survey of students on the observance of academic integrity.

Keywords: academic integrity, plagiarism, cheating, hint, higher education, student, online exam.

В Пояснювальній записці до Проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо посилення відповідальності за порушення академічної доброчесності», звернено увагу на результати досліджень загальнонаціонального опитування студентів ЗВО (2015 р.). Було з'ясовано, що понад дві третини студентів вважає, що завантаження з Інтернету або купівля курсових та дипломних робіт – це нормальна практика. Майже половина респондентів зазначає «легкість» придбання або завантаження

академічного тексту. Відсутність уваги з боку викладачів, заходів покарання призводить до продовження використання методів нечесного навчання [11].

У статті 42 «Академічна доброчесність» (Закон України «Про освіту»), дотримання академічної доброчесності студентами передбачає їх самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації [12, с. 42].

В Рекомендації для ЗВО щодо забезпечення академічної доброчесності, які затверджено Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (2019) представлено види контролю з дотримання чесних методів навчання: анкетування учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності; обов'язкову перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на наявність ознак академічного плагіату [13, с. 5].

І. Варавою (2020) з метою підтримки академічної доброчесності серед студентів було запропоновано заходи: формування мотивації у студентів до наукового пізнання, наукової комунікації; розвиток зацікавленості до змісту профільних дисциплін; сприяння дотримання правил виконання науково-дослідних робіт; розроблення прозорих критеріїв оцінювання; надання студентам можливості здійснювати в більшій мірі вибір навчальних дисциплін і викладачів, які читають обрані дисципліни; підтримка дослідницької, творчої активності студентів. У закладах вищої освіти рекомендовано впроваджувати спецкурси («Основи наукових досліджень», «Наукове письмо») [3].

На думку І. Пак (2018) витоки використання студентами нечесних методів навчання пов'язані з навчанням у середній школі: 62,4 % учнів 11 класу визнали, що 3–5 разів на місяць використовують списування і лише 2,4 % респондентів відмітили, що завжди дотримуються принципів академічної доброчесності. Причини списування: бажання підтримати товаришів, які просять списати, прагнення до вищого рейтингу та відсутність інтересу до дисципліни. Таким чином, навички списування, які формуються під час навчання в середній школі, зберігаються і у закладах вищої освіти. Орієнтація лише на отримання високої оцінки в школі трансформується у гонитві за стипендією та заохочує студентів й подальше застосовувати обманні методи навчання [9]. Канадські вчені також визначають, що якщо шахрайство при навчанні відбувалося в школі, ті, хто вдавався до таких дій, швидше за все, продовжуватимуть купівлю робіт і під час навчання в

університеті. Таким чином, вкрай важливо, щоб студенти були проінформовані про потенційні коротко- і довгострокові наслідки шахрайства [29].

Науковцями проведено ряд досліджень щодо з'ясування причин проявів академічної недоброчесності. В результаті анкетування студентів 1-го курсу (n=146) було з'ясовано, що частина студентів в цілому підтримує або допускає порушення академічної доброчесності. 64,38 % опитаних характеризують своє відношення до академічної чесності як «середній рівень». Лише 21,92 % респондентів відмітили позитивне ставлення щодо дотримання принципів академічної доброчесності. Як зазначає І. Тодорова (2019), результати досліджень свідчать про те, що зусилля педагогічної спільноти з викоренення академічної недоброчесності з закладів освіти, поки що не дали очікуваних результатів [15].

Університети всього світу намагаються подолати проблеми з порушень академічної доброчесності [19; 27]. Вчені зазначають, що раптовий перехід до онлайн-тестування в галузі вищої освіти внаслідок пандемії є подією, яка не має аналогів. Ця широкомасштабна зміна в оцінці успішності студентів стала проблемою для підтримки академічної доброчесності [26]. Науковці відзначають, що у зв'язку з COVID-19, переносом екзаменів в дистанційну форму у студентів з'являються більші можливості використовувати обманні методи, які раніше були недоступні. Протягом останніх кількох років більшість державних університетів Королівства Саудівська Аравія впровадили електронне навчання. Незважаючи на свої численні переваги, така форма посилила етичні та моральні проблеми щодо порушень академічної доброчесності [27].

Вчені проаналізували дані про діяльність пошукових систем щодо шахрайства на іспитах в Іспанії протягом 2016–2020 рр. Спостерігається значне збільшення запитів про шахрайство на екзаменах, зокрема, як створити шпаргалку на онлайн-іспитах під час пандемії COVID-19 та періоду карантину. Показник масштабів феномену шахрайства з оцінками вчені аналізували, здійснивши пошук на YouTube каналі: «обдурити онлайн іспит» (ісп. мовою). Ролик з назвою «Я допомагаю своїй сестрі обманувати на онлайн-іспиті!» набрав понад 3,7 мільйона переглядів менш ніж за дев'ять місяців. Інші джерела відкрито дають поради на кшталт: «Як дізнатися відповіді на онлайн-іспиті», який зібрав майже 850 тис. переглядів за 10 місяців. Хоча, вчені відзначають, що не можна чітко визначити чи запит здійснювали саме студенти [21].

У 2014 році австралійські ЗМІ повідомляли про діяльність веб-сайту MyMaster, який пропонував іноземним (китайськомовним) студентам замовляти та купувати роботи. Було виявлено 700 квитанцій про

оплату від студентів. Цей скандал викликав запитання: «Наскільки поширений такий обман?» [25].

Значне занепокоєння викликають явища обману при навчанні та підготовці лікарів, і якщо не виправити такі негативні тенденції, то це може призвести до створення некомпетентних фахівців в галузі медицини [24].

Для побудови ефективної системи забезпечення академічної доброчесності в ЗВО необхідно застосувати суворі норми відповідальності для студентів, викладачів, науковців за плагіат; розробити кодекси честі студентів і етичні кодекси викладачів; створити національну систему збору статистичних даних і моніторингу інформації щодо випадків академічної нечесності та оприлюднення відкритих звітів [5].

Одним із рішень проблеми академічної недоброчесності є підготовка Проекту Закону України «Про академічну доброчесність». Зазначено, що заклади освіти повинні сприяти створенню середовища академічної доброчесності як серед працівників, так й серед студентів; впроваджувати заходи з виявлення порушень академічної доброчесності та притягнення порушників до академічної відповідальності [10].

Науковці відмічають зусилля африканських урядів щодо збільшення інвестицій в освіту для прискорення економічного та промислового розвитку континенту, тому підготовка студентів з політехнічної освіти з використанням чесних методів навчання стане ключовим фактором розвитку країн Африки [20].

На необхідність підвищення якості професійної освіти в галузі фізичної культури звернено увагу вітчизняних вчених, вважаючи, що моніторинг якості професійної підготовки забезпечує постійний зворотний зв'язок та прискорює процеси професійного розвитку й саморозвитку майбутнього вчителя [8].

Відмічена значна увага фахівців в галузі освіти щодо вирішення проблеми академічної недоброчесності всіх учасників освітнього процесу. На сьогоднішній день нечесні методи навчання «посилюються» фактором дистанційного навчання. Відмічено тенденцію щодо «переносу» практики обману із студентського середовища до робочих місць. Ці негативні явища спостерігаються в університетах, на факультетах фізкультурного профілю і також призводить до погіршення якості навчання.

Мета дослідження полягала у підвищенні якості освіти студентів факультету фізичного виховання та спорту шляхом вдосконалення механізму з дотримання академічної доброчесності.

Завданням дослідження слугувало:

1) узагальнення результатів досліджень науковців щодо окреслення та вивчення проблем та причин проявів академічної недоброчесності, заходів щодо

формування академічних чеснот; визначення актуальності проблеми академічної доброчесності у вищій школі з використанням нормативних документів;

2) визначення за судженнями студентів проявів академічної недоброчесності;

3) обґрунтування підходів щодо дотримання академічної доброчесності серед студентів, які навчаються на факультеті фізичного виховання та спорту.

Матеріал і методи дослідження

Нами були використані методи аналізу нормативних документів щодо академічної доброчесності (Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо посилення відповідальності за порушення академічної доброчесності», Закон України «Про освіту» 2017, Проект Закону України «Про академічну доброчесність»), узагальнення результатів власних досліджень (2019, 2020). Було проаналізовано матеріал веб-сторінок Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Звернено увагу на закордонні дослідження з академічної недоброчесності студентів за останні роки.

У відповідності до стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості освіти в Європейському просторі вищої освіти передбачено, що вищі навчальні заклади повинні заохочувати студентів до активної участі в соціологічних опитуваннях щодо підвищення якості освіти. Також, враховуючи вимоги законодавства України щодо внутрішньої системи забезпечення якості освіти, починаючи з 2018 р., в ЧНУ ім. Петра Могили щорічно проводиться опитування студентів [1; 2]. Студентським активом, професорсько-викладацьким складом університету була внесена низка пропозицій щодо включення питань з навчання в умовах карантинних заходів і питань дотримання вимог академічної доброчесності в анкети.

В опитуванні взяли участь студенти з різних інститутів та факультетів та з різних курсів (n=2238), вибірка – стихійна. Дослідження проводилося в період з 12 березня по 24 квітня 2021 р., з факультету фізичного виховання та спорту взяли участь студенти (n=358), які навчаються за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» (n=200), 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (n=134), 091 «Біологія» (n=24). Більшість респондентів (82,4 %) навчаються на бакалавраті (рис. 1) [4].

Дослідження проходило у форматі традиційного анонімного опитування з використанням методу напівструктурованого анкетування.

Анкета включала питання з 1) оцінювання навчальної діяльності; 2) визначення рівня задоволеності організацією та проведенням навчальних занять; 3) вибору навчальних дисциплін; 4) дотримання вимог академічної доброчесності.

До досліджень були залучені представники студентського самоврядування, старости студентських груп, провідні фахівці деканатів. Інструментарій розроблено Л. В. Калашніковою, д. соц. н., професором ЧНУ ім. Петра Могили. Всі учасники надали згоду на участь у дослідженнях. Фахівцями кафедри теорії та

методики фізичного виховання було забезпечено аналіз результатів дослідження щодо оцінних суджень студентів, які навчаються на факультеті фізичного виховання та спорту.

Для візуалізації та аналізу даних, побудови діаграм було використано програму Excel.

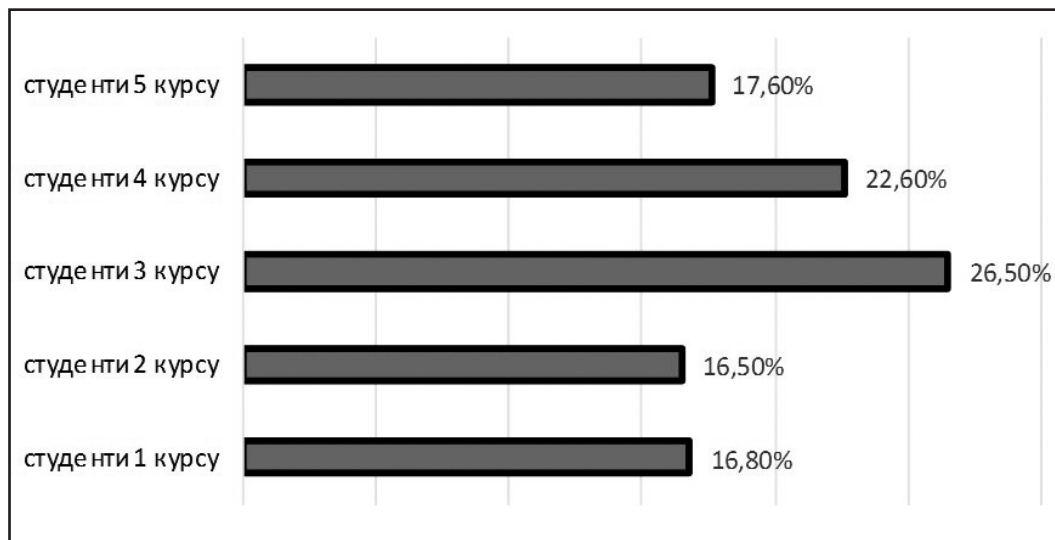

Рис. 1 Розподіл студентів ЧНУ ім. Петра Могили, які взяли участь в анкетуванні, за курсами підготовки (n=358) [4, с. 8]

Результати дослідження

Аналізуючи оцінні судження студентів ЧНУ ім. Петра Могили, було з'ясовано, що у 2019 р. якість вищої освіти в університеті більшість студентів охарактеризували як «високу» та «дуже високу» (77,2 %) [2]. У 2020 році в ЧНУ ім. Петра Могили було здійснено опитування щодо якості дистанційного навчання. Виявлено брак оперативності щодо перевірки виконаних завдань (на це звертає увагу 10,6 % студентів). Було визначено, що

в освітніх програмах необхідно збільшити обсяг годин для опанування інформаційними технологіями [1].

В результаті опитування (2021 р.) були визначені основні джерела, за допомогою яких, студенти дізналися про академічну доброчесність. Половина опитаних студентів (52,4 %) дізналися про дотримання принципів академічної доброчесності від викладачів, кураторів, органів студентського самоврядування (рис. 2).

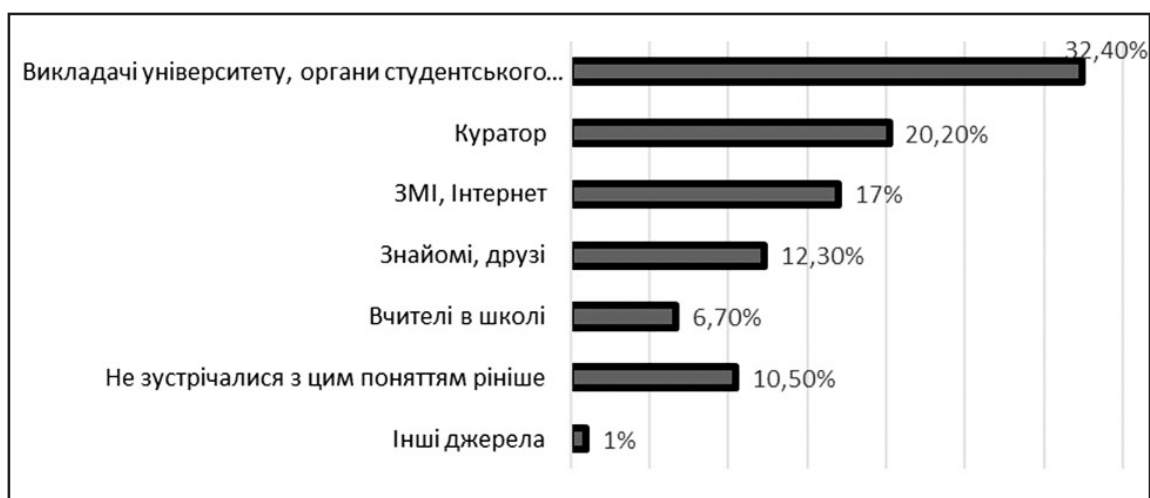

Рис. 2 Основні джерела, з яких студенти ЧНУ ім. Петра Могили дізнавалися про академічну доброчесність [4, с. 36]

Слід зазначити, що на питання: «Чи вдавалися до проявів недоброчесності особисто Ви протягом періоду навчання або достовірно знаєте конкретні випадки з

боку Ваших одногрупників?» 37,1 % студентів відмітили, що інколи використовували нечесні методи навчання (рис. 3).

Рис. 3 Результати відповідей студентів ЧНУ ім. Петра Могили на питання: «Чи вдавалися до проявів недоброчесності особисто Ви протягом періоду навчання або достовірно знаєте конкретні випадки з боку Ваших одногрупників?» [4, с. 37]

На думку більшості студентів (75,4 %), викладачі перешкоджають проявам академічної недоброчесності: знижують бали за виконане завдання, змушу-

ють переробляти виконану роботу, або взагалі не зараховують бали і не дозволяють перездавати роботу (рис. 4).

Рис. 4 Результати відповідей студентів ЧНУ ім. Петра Могили щодо реакції викладачів на прояви академічної недоброчесності студентами [4, с.38]

Слід зазначити, що відсутність реакції з боку викладачів на прояв академічної недоброчесності відмітив кожен четвертий студент факультету фізичного виховання, який брав участь в опитуванні. Такі оцінні судження студентів свідчать про недостатній рівень уваги викладачів на проблему академічної чесності у вищій школі.

Дискусія

1) Студенти з багатьох університетів світу вважають, що академічна чесність є важливою складовою навчання, але значна частина студентів вдається до обманних методів. У дисертаційному дослідженні

Д. О. Сопової (2020) порівнювалися поширеність випадків вдавання до порушень академічної чесності серед студентів з України та Фінляндії. До списувань, повторного використання робіт вдавалися 62,4 % опитаних українських студентів (n=105) і 34,7 % фінських студентів (n=105); інколи використовували обманні техніки на іспитах 60,9% українських та 9 % фінських студентів [14]. Порівнюючи результати дослідження на інших факультетах ЧНУ ім. Петра Могили, варто відзначити, що до 60 % студентів різних факультетів вдавалися до методів нечесного навчання [4, с. 37]. Таким чином, результати досліджень, як вітчизняних

вчених, так й закордонних науковців свідчать, що від 40 % до 60 % студентів при навчанні використовують обманні методи.

Переважає більшість студентів Летбриджського університету (Канада), які брали участь в опитуванні (n=1100), вважають, що академічна чесність серед студентів є важливою складовою навчання (91,8 %), знайомі з політикою щодо академічної нечесності (78,2 %) і вважають, що університет належним чином сприяв формуванню знань щодо понять плагіату (81,8 %) [18].

2) Вдосконалюються механізми системи оцінки, методи дослідження використання нечесних методів навчання в закладах вищої освіти.

Результати дослідження свідчать, що критерії оцінки застосування нечесних методів навчання різняться. Так, дослідження проявів академічної недоброчесності серед студентів-медсестер (університет в Малайзії), оцінювалися на основі 4 категорій: плагіат, неналежне використання ресурсів, навмисне шахрайство та спонтанне шахрайство. Як зазначили 77,1 % опитаних студентів, найчастішим проявом академічної нечесності був плагіат. Другим за поширеністю видом академічної нечесності було спонтанне шахрайство (55,2 %), при цьому студенти відповіли ствердно, що вони «не планували, але дозволили іншій особі під час іспиту скопіювати частину їхньої роботи» (n=91, 45,3 %). Третім найпоширенішим видом академічної недоброчесності було навмисне шахрайство (46,8 %), причому студенти відповіли, що вони «планували та дозволили іншій особі під час іспиту копіювати їх роботу» (n=76, 37,8 %). Неправильне використання ресурсів було найменш поширеною формою академічної нечесності, про яку повідомляли учасники опитування (38,8 %) [16]. Результати наших досліджень дозволяють стверджувати, що вдаються до плагіату лише 6,6 % студентів факультету фізичного виховання та спорту.

Вдосконалюються методи дослідження проявів академічної недоброчесності. Польські науковці при опитуванні студентів (n=390) використовували шкалу академічної нечесності, яка складалася з 16 варіантів обманних методів навчання [19].

Вчені звертають увагу, що існують проблеми із дослідженнями: учасники можуть не розкривати соціально-небажану поведінку навіть в анонімних опитуваннях. Респонденти можуть побоюватися, що їхні відповіді не залишаться анонімними; бажають підтримувати сприятливу Я-концепцію і відмічають відсутність стимулу бути правдивим [25].

3) Досліджуються причини проявів академічної недоброчесності серед студентів.

Низький рівень мотивації до занять. На думку науковців, основна причина академічної нечесності

обумовлена низькою мотивацією до навчання, оскільки лише третина опитаних студентів націлені на отримання професійних знань [5]. Науковці відмічають зв'язок рівня мотивації та застосування нечесних методів навчання. В результаті досліджень було з'ясовано, що більшість студентів (86%) загалом задоволені навчанням в університеті, що свідчить про високий рівень мотивації до навчання; 59 % респондентів відзначили, що під час навчання в університеті не списували на контрольній роботі, заліку чи іспиті. 41 % студентів з різною періодичністю використовували «нечесні» методи в навчанні, 40 % із цих студентів однозначно засуджують «недоброчесні» методи навчання, 46% скоріше засуджують, але вважають це допустимим, лише для 14% опитаних студентів зазначили, що списування – звичайна практика [3]. 79,4 % студентів ЧНУ ім. Петра Могили знов би обрали для навчання факультет фізичного виховання і спорту, 78,3 % не розчарувалися у своїй спеціальності, що свідчить про достатній рівень мотивації до навчання.

Вплив регіональних, культурних та релігійних факторів. Було відмічено, що на розуміння академічної доброчесності впливають регіональні, культурні та релігійні фактори [24]. При опитуванні фахівців з Китаю, які отримали магістерський ступінь у Великобританії, були досліджені міжкультурні відмінності в концепції плагіату та розвитку академічної доброчесності [23].

Особливості навчання іноземних студентів. Було виявлено, що іноземні студенти, для яких англійська мова – не рідна, в більшій мірі користуються формами шахрайства. Ці результати свідчать про те, що вищі навчальні заклади повинні пам'ятати про проблеми, з якими зіштовхуються студенти, які здобувають вищу освіту не рідною мовою [25].

Недостатній методичний рівень курсів з електронного навчання. Досліджуючи порушення академічної доброчесності студентами в університетах Саудівської Аравії, було визначено, що одним з важливих причин цього явища було недостатній методичний рівень курсу електронного навчання.

Зазначено, що бажано читати онлайн-лекції за розкладом, а не надавати студентам гнучкий графік (будь-який час і в будь-якому місці). Водночас університетам рекомендується створювати контрольоване освітнє середовище, регулярно організовувати програми загальної обізнаності для сприяння академічній доброчесності [27].

Мотиви щодо порушень академічної доброчесності. Студенти з Гани (n=131) відмітили причини, які спонукали їх бути нечесними: бажання отримати високі оцінки і прагнення не розчарувати сім'ю. Цікаво, що ці самі мотиви виступали найважливішими чинниками навчання [20].

Дистанційні електронні іспити, при яких виникає більша можливість обману. Були проведено дослідження, в якому брали участь німецькі студенти із різних вищих закладів освіти (n=1608). Учасники опитування повідомили, що протягом літнього семестру 2020 р., вони частіше обманювали викладачів в Інтернеті, ніж на «традиційних» іспитах. Таким чином, застосування спеціального онлайн-тестування призвело до негативних наслідків щодо дотримання академічної доброчесності [26]. При опитуванні студентів факультетів медичних наук (n=730) близько 40 % повідомили, що зверталися за допомогою до друзів або інших можливих джерел при складанні дистанційного іспиту. На сьогоднішній день рекомендовано перейти на використання різних екзаменаційних форм, обмежити тривалість іспитів та застосовувати режим односторонньої навігації, щоб зменшити прояви несумлінної поведінки студентів. Але, враховуючи велику кількість студентів, зокрема, на факультетах медичних наук, усні іспити потребують значних витрат часу з боку викладачів [22].

Зазначено, що студенти з галузей бізнесу, освіти, медицини, соціальних наук характеризують своє розуміння політики академічної доброчесності середнім та високим рівнем, а студенти, які навчаються в галузі природничих, технічних, інженерних та математичних наук вказали, що не приділяють достатнього рівня уваги проявам недоброчесності [29].

4) Фахівцями в галузі вищої освіти сформульовано рекомендації щодо зменшення проявів академічної недоброчесності студентів. Рекомендовано проводити навчальні заходи, які допомагають студентам уникати плагіату з опрацюванням унікальних даних; джерел із високим ступенем деталізації. Звернено увагу на вміння викладачів в текстах студентів виявляти випадки плагіату [6].

При опитуванні студенти (n=236) визначили заходи покарання за плагіат: отримання попередження від лектора – відмітило 87,9 % респондентів, повторна подача завдання (81,8 %) та отримання консультації (80,3 %). Близько чверті опитаних студентів вважає не вживати ніяких заходів щодо плагіату. На думку студентів, плагіат має бути певним чином покараний, але ці заходи не повинні зашкодити їхній оцінці чи статусу в університеті [30].

A. Alajami (2021) рекомендує використовувати два підходи до вирішення проблеми академічної нечесності: каральний підхід, в якому санкції використовуються для боротьби з академічними проступками, та освітній підхід, який сприяє дотриманню вимог академічної чесності через розвиток курсів, зміни освітніх компонент, підвищення кваліфікації викладачів. Наголошується, що перебільшене застосування карального під-

ходу не завжди може бути корисним [17].

Одним із напрямів дотримання студентами принципів академічної доброчесності можна вважати – навчання академічному письму. Науковці зазначають, що завдання для покращення навичок академічного письма варто включати в інші курси, які прослуховують здобувачі освіти [6].

В результаті досліджень, які проводилися серед студентів Оклендського університету (Нова Зеландія) було з'ясовано, що курс академічної доброчесності, який є обов'язковим для всіх студентів з 2015 року, може сприяти чесній поведінці лише в комплексі заходів. Студенти можуть виконувати тести у зручний для себе час в он-лайн-форматі протягом 1-2-х годин, з необмеженою кількістю спроб. На думку вчених разові заходи, хоча й, добре продумані, навряд чи послаблять давню «епідемію» академічної недоброчесності [28].

Рекомендовано закладам вищої освіти забезпечувати достатню мовну компетенцію для студентів, яких вони зараховують на свої курси, та надавати додаткову освітню підтримку для не носіїв мови навчання [25].

Розглядаючи плагіат, як прояв девіантної поведінки фахівці рекомендують концентрувати зусилля фахівців з комп'ютерних технологій, філологів, соціологів, які мають можливість надати конструктивні рекомендації щодо діагностики та запобігання поширення обманних методів навчання [7].

Звернено увагу, що при аналізі політики академічної доброчесності коледжів в Онтаріо (Канада), було з'ясовано, що переважна більшість документів (27 з 28) були спрямовані на студентів, хоча було визначено, що всі члени освітньої спільноти поділяють відповідальність за академічну доброчесність. Таким чином, деякі заклади покладають відповідальність за культуру академічної доброчесності лише на студентів [29].

З метою запобігання проявів нечесних методів навчання нами розроблено навчальну програму з дисципліни «Основи наукових досліджень у фізичному вихованні та спорті» (2020 р.) для 2 курсу (спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»), в якій поставлено завдання: аналіз авторефератів дисертаційних робіт, наукових статей в галузі спорту обрані за останні 12 роки (<https://drive.google.com/drive/folders/1BYkfCrce5KmGbtKr-J3X3DWgdYkVwcHN>).

Висновки

Для зниження негативних наслідків проявів академічної недоброчесності у вищій школі в процесі підготовки фахівців різних спеціальностей, зокрема в галузі спорту, вченими різних країн вивчаються причини, прояви та заходи щодо попередження проявів академічної недоброчесності.

Науковцями визначено зростання тенденцій до обману на іспитах в період пандемії COVID-19. Таким

чином, одна проблема – дотримання академічної доброчесності нашаровується на іншу – дистанційну освіту в умовах карантину.

1) В процесі узагальнення результатів наукових досліджень було з'ясовано, що для більшості студентів, академічна доброчесність є важливою складовою навчання, хоча значна частина студентів вдається до обманних методів.

2) Вдосконалюються механізми системи оцінки, методи дослідження щодо використання нечесних методів навчання в закладах вищої освіти.

3) Досліджуються причини проявів академічної недоброчесності серед студентів, до яких віднесено: низький рівень мотивації до занять, вплив регіональних, культурних та релігійних факторів, особливості навчання іноземних студентів; недостатній методичний рівень курсів з дистанційного навчання; вплив мотивів; впровадження он-лайн іспитів.

4) Фахівцями в галузі вищої освіти рекомендовано впровадження заходів щодо підвищення рівня свідомості та відповідальності студентів в запобіганні академічної недоброчесності: деталізувати завдання для студентів, розробити зрозумілі заходи покарання за нечесні методи навчання (каральний підхід) та заходи заохочення дотримання студентами принципів академічної доброчесності (освітній підхід); впроваджувати курси з навчання академічному письму; зобов'язати студентів на початку року проходити обов'язкові курси з академічної доброчесності, (але їх ефективність буде

залежати від комплексу заходів); надавати додаткову освітню підтримку для студентів – не носіїв мови навчання.

На наш погляд, заходами з попередження порушень академічної доброчесності студентами факультету фізичного виховання та спорту є:

- формування завдань для рефератів, творчопошукових, кваліфікаційних робіт з використанням сучасних тенденцій розвитку теорії та методики спорту, аналіз результатів змагальної діяльності спортсменів за останні 2–3 роки, наприклад «Особливості змагальної діяльності національної збірної України з (вид спорту) на Олімпійських іграх в Токіо 2020»;
- запровадження аналізу авторефератів, наукових статей за останні 2–3 роки з галузі спорту, та їх зміну в програмах;
- збільшення кількості питань на іспитах, зменшення часу проведення он-лайн заліку (іспиту);
- проведення вебінарів з ознайомленням студентів з принципами дотримання академічної доброчесності;
- щорічне опитування щодо дотримання академічної доброчесності в діяльності університету.

Перспективу подальших досліджень бачимо у вдосконаленні заходів щодо дотримання студентами академічної чесності при запровадженні дистанційного навчання, проведенні іспитів.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела та література

1. Бондаренко І.Г., Андришченко М.І., Маєр В.Я., Кураса Г.О., Бондаренко О.В. Оцінка ефективності організації дистанційного навчання майбутніх фахівців з фізичної культури. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2020. № 35. С. 9-17. doi: 10.15330/fcult.35.9-17
2. Бондаренко І.Г., Дзюбан О.В., Кураса Г.О., Бондаренко О.В. Про якість освітнього процесу на факультеті фізичного виховання і спорту (на прикладі Чорноморського національного університету імені Петра Могили). *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. 2019. № 33. С. 26-34. doi: 10.15330/fcult.33.26-34
3. Варав І. Причини існування академічної недоброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому просторі та шляхи її подолання. *Актуальні питання гуманітарних наук. міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2020. Вип. 33. Том 1. С.273-278. – URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/33.215743>
4. Калашнікова Л., Чорна В., Бондарець Б., Шевченко Н. Якість освітнього процесу. Звіт за результатами оцінних суджень студентів. Миколаїв, 2021. 32 с. – URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/YAkist_osvitnogo_protseu_zvit_z_rezultatami_doslidzhennya_otsinnih_sudzhen_studentiv_2021_compressed_1.pdf
5. Малогулко Ю.В. Затхей М.В. Проблеми академічної доброчесності в вищих навчальних закладах. *Матеріали XLVII науково-технічної конференції Головного центру виховної роботи*. Вінниця, 14–23 березня 2018 р. – URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/view/3857>.

References

1. Bondarenko, I.H., Andriushchenko, M.I., Maier, V.Ya., Kurasa, H.O., Bondarenko, O.V. (2020), "Otsinka efektyvnosti orhanizatsii dystantsiinoho navchannia maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury" [Evaluation of the effectiveness of the organization of distance learning for future physical education specialists]. *Bulletin of the University of Prykarpattia. Series: Physical culture*, (35), pp. 9-17. DOI: 10.15330/fcult.35.9-17. [in Ukraine].
2. Bondarenko, I.H., Dziuban, O.V., Kurasa, H.O., Bondarenko, O.V. (2019), "Pro yakist osvitnoho protseu na fakulteti fizychnoho vykhovannia i sportu (na prykladi Chornomorskoho natsionalnoho universytetu imeni Petra Mohyly)" [On the quality of the educational process at the Faculty of Physical Education and Sports (on the example of the Petro Mohyla Black Sea National University)]. *Bulletin of the University of Prykarpattia. Series: Physical culture*, (33), pp. 26-34. doi: 10.15330/fcult.33.26-34. [in Ukraine]
3. Varava, I. (2020), "Prychyny isnuvannia akademichnoi nedobrochesnosti studentstva v suchasnomu osvitno-naukovomu prostori ta shliakhy yii podolannia" [The reasons for the existence of academic dishonesty of students in the modern educational and scientific space and ways to overcome it]. *Current issues of the humanities. interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko*, Issue 33, Vol. 1, pp. 273-278. – Retrieved from: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/33.215743>. [in Ukraine].
4. Kalashnikova, L., Chorna, V., Bondarets, B., Shevchenko, N. (2021), *Yakist osvitnoho protseu. Zvit za rezultatamy otsinnykh sudzhen studentiv* [The quality of the educational process. Report on the results of students' value judgments]. Mykolayiv, 32 p. – Retrieved from: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/YAkist_osvitnogo_protseu_zvit_z_rezultatami_doslidzhennya_otsinnih_sudzhen_studentiv_2021_compressed_1.pdf. [in Ukraine].

6. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності : упорядники В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. 2019. 41 с. – URL: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/29469>
7. Мінц М.О. Плагіат як прояв девіантності: спроба соціологічного аналізу проблеми. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Соціологія*. 2012. Вип. 172. С. 38-41. – URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/184-172-8.pdf>
8. Отравенко О.В. Моніторинг якості професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури в інноваційному освітньо-інформаційному просторі закладів вищої освіти. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2018. Вип.11. С.282-291. – URL: <http://visnyk-sport.kpnu.edu.ua/article/view/137207/134119>
9. Pak I.V. The Main Forms of Academic Cheating in Educational Practices of Ukrainian Students. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2018. Вип. 41. С. 62-66. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2018_41_12
10. Про академічну доброчесність: проект Закону України, 2020. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. – URL: <https://naqa.gov.ua/>
11. Про внесення змін до Закону України “Про освіту” щодо посилення відповідальності за порушення академічної доброчесності»: Проект Закону України вноситься народними депутатами України Совсун І.Р. (посв. 223) 30.06.2020. – URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3759&skl=10
12. Про освіту : Закон України від 2 жовт. 2021 р., підстава – 1709-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017. № 38-39. С. 380. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
13. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності : затв. Рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29 жовтня 2019 р. № 11. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. – URL: <https://naqa.gov.ua/>
14. Сопова Д.О. Академічна чесність як складова професійної підготовки майбутніх фахівців в університетах Європейського Союзу : дис... доктора філософії з педагогіки : 011. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2020. 228 с.
15. Тодорова І. Компоненти академічної доброчесності студентів та умови її формування. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 24. С. 199-205. – URL: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194885>.
16. Abusafia A.H, Roslan N.S, Mohd Yusoff D, Mat Nor M.Z. (2018). Snapshot of academic dishonesty among Malaysian nursing students: A single university experience. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 13(4), pp.370-376. doi:10.1016/j.jtumed.2018.04.003
17. Alajami, A. (2021). Promoting ethical behavior and how junior investigators perceive academic integrity: Critical approach. *Current Research in Behavioral Sciences*. Vol. 2 (100027). – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2021.100027>.
18. Awosoga, O., Meadows, J., Nord, C., Varsanyi, S., & Barley, R. (2021). Investigating academic dishonesty in post-secondary institutions in Canada: A case study of the University of Lethbridge before the COVID-19 pandemic. *Retrieved from University of Lethbridge website*. – Retrieved from <https://hdl.handle.net/10133/5864>
19. Baran, L., & Jonason, P.K. (2020). Academic dishonesty among university students: The roles of the psychopathy, motivation, and self-efficacy. *PLoS One*, 15(8). doi: 10.1371/journal.pone.0238141
5. Malohulko, Yu.V. Zatkhei, M.V. (2018), “Problemy akademichnoi dobrochesnosti v vyshchyykh navchalnykh zakladakh” [Problems of academic integrity in higher educational institutions]. *Proceedings of the XLVII scientific and technical conference of the Main Center for Educational Work. Vinnytsia, March 14-23*. – Retrieved from: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvr/all-hcvr-2018/paper/view/3857>. [in Ukraine].
6. *Metodychni rekomendatsii dlia zakladiv vyshchoi osvity z pidtrymky pryntsyvip akademichnoi dobrochesnosti* (2019), [Guidelines for higher education institutions to support the principles of academic integrity] / uporiadnykyV. Bakhruhyn, Ye. Nikolaiev, 41 p. – Retrieved from: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/29469>. [in Ukraine].
7. Mints, M.O. (2012), “Plahiat yak proiav deviantnosti: sprobа sotsiolohichnoho analizu problemy. Naukovi pratsi” [Plagiarism as a manifestation of deviance: an attempt at a sociological analysis of the problem]. *Scientific works of Petro Mohyla Black Sea State University. Ser.: Sociology*, (172). pp. 38-41. – Retrieved from: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/184-172-8.pdf>. [in Ukraine].
8. Otravenko, O.V. (2018), “Monitorynh yakosti profesiinoi pidhotovky maibutnykh vchyteliv fizychnoi kultury v innovatsiinomu osvitho-informatsiinomu prostori zakladiv vyshchoi osvity” [Monitoring the quality of professional training of future physical education teachers in the innovative educational and information space of higher education institutions]. *Bulletin of Kamyanets-Podilskyi Ivan Ogiienko National University. Physical Education, Sports and Human Health*, (11). pp. 282-291. – Retrieved from: <http://visnyk-sport.kpnu.edu.ua/article/view/137207/134119>. [in Ukraine].
9. Pak, I.V. (2018), The Main Forms of Academic Cheating in Educational Practices of Ukrainian Students. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Sociological research of modern society: methodology, theory, methods*, 41, pp. 62-66. – Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2018_41_12. [in English].
10. Pro akademichnu dobrochesnistj»: Projekt Zakonu Ukrainy. Nacionaljne aghentstvo iz zabezpechennja yakosti vyshhoji osvity (2020) [Draft Law of Ukraine «On Academic Integrity»]. – Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/>. [in Ukraine].
11. *Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrainy “Pro osvitu” shhodo posylennja vidpovidaljnosti za porushennja akademichnoji dobrochesnosti: Projekt Zakonu Ukrainy (2020)* [Draft Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine» On Education «to strengthen liability for violation of academic integrity»]. Proekt vnosytjsja narodnymy deputatamy Ukrainy Sovsun I.R. (posv. 223) 30.06.2020. – Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3759&skl=10. 1. [in Ukraine]
12. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 02.10.2021, pidstava – 1709-IX* [Law of Ukraine «On Education»], Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 38-39, 380 p. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. [in Ukraine].
13. *Rekomendaciji dlja zakladiv vyshhoji osvity shhodo rozrobky ta vprovadzhennja universytetskoho systemy zabezpechennja akademichnoji dobrochesnosti* (2019). Nacionaljne aghentstvo iz zabezpechennja yakosti vyshhoji osvity. vid 29 zhovtnja 2019 roku [Recommendations for higher education institutions on the development and implementation of a university system to ensure academic integrity]. Protocol No. 11. – Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/>. [in Ukraine].
14. Sopova, D.O. (2020), “Akademichna chesnist yak skladova profesiinoi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv v universytetakh Yevropeiskoho Soiuzu” [Academic honesty as a warehouse for professional training of maybutnyh faculties in the universities of the European Union]: the dissertation for the sciences degree of doct. sciences of Philosophy in Pedagogy, specialty 011 «Science of Education» (Educational, pedagogical sciences), Pedagogy. Boris Grinchenko Kyiv University, Kyiv. 228 p. [in Ukraine].
15. Todorova, I. (2019), “Komponenty akademichnoi dobrochesnosti studentiv ta umovy yii formuvannia” [Components of students’ academic integrity and conditions of its formation]. *The origins of teaching excellence*, 24, pp. 199-205. – Retrieved from: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194885>. [in Ukraine].

20. Bayaa Martin, Saana, S.B., Ablordeppey, E., Mensah, N.J., & Karikari T.K. (2016). Academic dishonesty in higher education: students' perceptions and involvement in an African institution. *BMC Res Notes* 9, pp. 234. – Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s13104-016-2044-0>
21. Comas-Forgas, R., Lancaster, T., Calvo-Sastre, A., & Sureda-Negre, J. (2021). Exam cheating and academic integrity breaches during the COVID-19 pandemic: An analysis of internet search activity in Spain. *Heliyon*, 7 (10). – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e08233>
22. Elsalem, L., Al-Azzam N., Jum'ah Ahmad, A., & Obeidat, Nail. Remote E-exams during Covid-19 pandemic: A cross-sectional study of students' preferences and academic dishonesty in faculties of medical sciences. *Annals of Medicine and Surgery*, 62, pp. 326-333. – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2021.01.054>
23. Gow, S. (2014). A cultural bridge for academic integrity? Mainland Chinese master's graduates of UK institutions returning to China. *International Journal for Educational Integrity*, 10 (1). doi: <https://doi.org/10.21913/IJEI.v10i1.935>
24. Guraya, S.Y. (2018). Comparing recommended sanctions for lapses of academic integrity as measured by Dundee Polyprofessionalism Inventory I: Academic integrity from a Saudi and a UK medical school. *Journal of the Chinese Medical Association*, 81, pp. 787-795. doi: 10.1016/j.jcma.2018.04.001
25. Curtis, G.J., McNeill, M., Slade, C., Tremayne, K., Harper, R., Rundle, K., & Greenaway, R. (2021) Moving beyond self-reports to estimate the prevalence of commercial contract cheating: an Australian study. *Studies in Higher Education*. doi: 10.1080/03075079.2021.1972093
26. Janke, S., Rudert, S.C., Petersen, A., Fritz, T.M., & Daumiller M. (2021). Cheating in the wake of COVID-19: How dangerous is ad-hoc online testing for academic integrity? *Computers and Education Open*, 2. – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2021.100055>
27. Muhammad, A., Shaikh, A., Naveed, Q.N., & Qureshi, M.R.N. (2020). Factors Affecting Academic Integrity in E-Learning of Saudi Arabian Universities. An Investigation Using Delphi and AHP, in *IEEE Access*, 8, pp. 16259-16268. doi: 10.1109/ACCESS.2020.2967499.
28. Stephens, J. M., Watson, P. W. St. J., Alansari, M., Lee, G., & Turnbull, S. M. (2021). Can Online Academic Integrity Instruction Affect University Students' Perceptions of and Engagement in Academic Dishonesty? Results From a Natural Experiment in New Zealand. *Frontiers in Psychology*, 12. – Retrieved from <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.569133>
29. Stoesz, B.M., Eaton, S.E., Miron, J., & Thacker, E.J. (2019). Academic integrity and contract cheating policy analysis of colleges in Ontario, Canada. *International Journal for Educational Integrity*, 15(4). doi:10.1007/s40979-019-0042-4
30. Ting, S.H., Musa, M.K., & Mah, F.S.F. (2014). Plagiarism norms and practices in coursework assignments. *International Journal of Education*, 6 (1), pp. 73-89. doi:10.5296/ije.v6i1.4676.
16. Abusafia A.H, Roslan N.S, Mohd Yusoff D, Mat Nor M.Z. (2018). Snapshot of academic dishonesty among Malaysian nursing students: A single university experience. *Journal of Taibah University Medical Sciences*, 13(4), pp.370-376. doi:10.1016/j.jtumed.2018.04.003
17. Alajami, A. (2021). Promoting ethical behavior and how junior investigators perceive academic integrity: Critical approach. *Current Research in Behavioral Sciences*. Vol. 2 (100027). – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.crbeha.2021.100027>.
18. Awosoga, O., Meadows, J., Nord, C., Varsanyi, S., & Barley, R. (2021). Investigating academic dishonesty in post-secondary institutions in Canada: A case study of the University of Lethbridge before the COVID-19 pandemic. Retrieved from *University of Lethbridge website*. – Retrieved from <https://hdl.handle.net/10133/5864>
19. Baran, L., & Jonason, P.K. (2020). Academic dishonesty among university students: The roles of the psychopathy, motivation, and self-efficacy. *PLoS One*, 15(8). doi: 10.1371/journal.pone.0238141
20. Bayaa Martin, Saana, S.B., Ablordeppey, E., Mensah, N.J., & Karikari T.K. (2016). Academic dishonesty in higher education: students' perceptions and involvement in an African institution. *BMC Res Notes* 9, pp. 234. – Retrieved from <https://doi.org/10.1186/s13104-016-2044-0>
21. Comas-Forgas, R., Lancaster, T., Calvo-Sastre, A., & Sureda-Negre, J. (2021). Exam cheating and academic integrity breaches during the COVID-19 pandemic: An analysis of internet search activity in Spain. *Heliyon*, 7 (10). – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e08233>
22. Elsalem, L., Al-Azzam N., Jum'ah Ahmad, A., & Obeidat, Nail. Remote E-exams during Covid-19 pandemic: A cross-sectional study of students' preferences and academic dishonesty in faculties of medical sciences. *Annals of Medicine and Surgery*, 62, pp. 326-333. – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.amsu.2021.01.054>
23. Gow, S. (2014). A cultural bridge for academic integrity? Mainland Chinese master's graduates of UK institutions returning to China. *International Journal for Educational Integrity*, 10 (1). doi: <https://doi.org/10.21913/IJEI.v10i1.935>
24. Guraya, S.Y. (2018). Comparing recommended sanctions for lapses of academic integrity as measured by Dundee Polyprofessionalism Inventory I: Academic integrity from a Saudi and a UK medical school. *Journal of the Chinese Medical Association*, 81, pp. 787-795. doi: 10.1016/j.jcma.2018.04.001
25. Curtis, G.J., McNeill, M., Slade, C., Tremayne, K., Harper, R., Rundle, K., & Greenaway, R. (2021) Moving beyond self-reports to estimate the prevalence of commercial contract cheating: an Australian study. *Studies in Higher Education*. doi: 10.1080/03075079.2021.1972093
26. Janke, S., Rudert, S.C., Petersen, A., Fritz, T.M., & Daumiller M. (2021). Cheating in the wake of COVID-19: How dangerous is ad-hoc online testing for academic integrity? *Computers and Education Open*, 2. – Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.caeo.2021.100055>
27. Muhammad, A., Shaikh, A., Naveed, Q.N., & Qureshi, M.R.N. (2020). Factors Affecting Academic Integrity in E-Learning of Saudi Arabian Universities. An Investigation Using Delphi and AHP, in *IEEE Access*, 8, pp. 16259-16268. doi: 10.1109/ACCESS.2020.2967499.
28. Stephens, J.M., Watson, P.W.St.J., Alansari, M., Lee, G., & Turnbull, S.M. (2021). Can Online Academic Integrity Instruction Affect University Students' Perceptions of and Engagement in Academic Dishonesty? Results From a Natural Experiment in New Zealand. *Frontiers in Psychology*, 12. – Retrieved from <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.569133>
29. Stoesz, B.M., Eaton, S.E., Miron, J., & Thacker, E.J. (2019). Academic integrity and contract cheating policy analysis of colleges in Ontario, Canada. *International Journal for Educational Integrity*, 15(4). doi:10.1007/s40979-019-0042-4
30. Ting, S.H., Musa, M.K., & Mah, F.S.F. (2014). Plagiarism norms and practices in coursework assignments. *International Journal of Education*, 6 (1), pp. 73-89. doi:10.5296/ije.v6i1.4676.

Надійшла до друку 17.10.2021